

ИЗВЕШТАЈ

о реализацији Акционог плана политике за младе у АП Војводини
током 2008. године

Циљ извештаја је процена успешности имплементације и партиципације Акционог плана политике за младе у АП Војводини, његово унапређење, добијање података да ли су у оквиру реализованих пројеката постигнути циљеви дефинисани овим документом, да ли су и какву корист су млади имали од реализованих пројеката, унапређење позиције младих у Војводини кроз процену ефективности, ефикасности и утицаја реализованих пројеката на популацију младих, као и даља стратегија Покрајинског секретаријата за спорт и омладину ...

Март 2009. године

УВОД

Акциони план политике за младе у АП Војводини је документ усвојила Скупштина АП Војводине 15. децембра 2005. годи. и он дефинише:

- пресек тренутног стања положаја младих у Војводини и анализу проблема са којима се најчешће млади срећу (политика за младе),
- Формулисање мера за решавање дефинисаних проблема младих људи (Акцини план)

Из следећих области:

1. Образовање младих,
2. Запошљавање младих
3. Здравље младих,
4. Култура и слободно време младих,
5. Активно укључивање младих у друштво, изградња цивилног друштва, волонтеризам,
6. Мобилности и информисање младих,
7. Екологија и одрживи развој,
8. Социјална политика према младима

На Конкурс за реализацију Акционог плана политике за младе у Војводини **пристигло је 134 пројекта**, од којих је **подржано 66 пројекта**. Укупан износ средстава издвојен за ове намене износио је **10.640.000,00 динара**, односно **1.330.000,00 динара** за сваку појединачну област.

Основни критеријум при одабиру подржаних пројеката био је територијална покривеност свих крајева Војводине, а предност су имале организације које покривају више локалних самоуправа и које већ имају капацитете и искуства у реализацији пројеката за младе. Основни принцип био је квалитет активности које су предвиђене, дужина трајања пројекта, одрживост, суфинансирање од стране других донатора, степен реализације циљева из Акционог плана политике за младе у Војводини.

Мониторинг и евалуацију вршиле су две организације, одређене такође у оквиру посебног конкурса, на који су се пријавиле три организације са шест пројектних предлога. Укупан износ средстава за мониторинг и евалуацију износио је **582.300,00 динара**. Две организације које су вршиле мониторинг и евалуацију су:

1. УГ "PRO VITAE" ЗА ЖИВОТ из Сремске Митровице, која је вршила мониторинг и евалуацију у следећим областима:

- култура и слободно време младих,
- активно укључивање младих у друштво, изградња цивилног друштва, волонтеризам,
- социјална политика према младима,
- екологија и одрживи развој

и

2. ОТВОРЕНИ УНИВЕРЗИТЕТ из Суботице, која је вршила мониторинг и евалуацију у следећим областима:

- образовање младих
- запошљавање младих,
- мобилност и информисање младих,
- здравље младих.

Осим ова два конкурса, издвојена су додатна средства, за едукацију и формирање Тима спољних сарадника/ца, а у циљу обезбеђивања подршке покретања израде и имплементације локалних стратегија и акционих планова за младе. За ову намену издвојено је 2.900.000,00 динара.

ЗАКОНСКИ ОКВИР

Конвенција о правима детета усвојена је на Генералној Скупштини УН, 20. новембра 1989. Године говори о томе да ће „државе уговорнице предузети све потребне законодавне, административне и остале мере за остваривање права признатих у овој Конвенцији. У погледу економских, социјалних и културних права, државе уговорнице ће предузети такве мере максимално користећи своја расположива средства, а где је то потребно, у оквиру међународне сарадње“ (члан 4)

Одлуком о Покрајинској управи (Службени Гласник, бр. 21/2002), члан 32. утврђено је да Покрајински секретаријат за спорт и омладину ...“обавља послове у вези са креативним коришћењем слободног времена деце и омладине у Покрајини; припрема информације за Извршно веће и спроводи одлуке о унапређивању васпитно-образовног рада са младима у слободном времену; прати и унапређује рад дечијих и омладинских асоцијација, удружења и савеза; подржава квалитетне и креативне пројекте који су у вези са ваннаставним активностима деце и омладине (кампови, ликовне колоније, такмичења); подржава унапређење рада са даровитом децом и омладином Покрајине...”

Национална стратегија за младе којом је утврђено да су ...“Општи стратешки циљеви: подстицати младе да активно учествују у друштву; развијати сарадњу младих и обезбеђивати услове за учешће у доношењу одлука кроз одржив институционални оквир, а на основу потреба младих и у партнерству са младима; изграђивати систем информисања младих на свим нивоима и у свим областима; унапређивати могућности за квалитетно провођење слободног времена младих;...”

Акциони план политике за младе у АП Војводини, усвојен 15. децембра 2005. године на Скупштини АП Војводине, је стратегија Аутономне покрајине Војводине према младима. Он дефинише:

- пресек тренутног стања положаја младих у Војводини и анализу проблема са којима се најчешће млади срећу (политика за младе) и
- формулисање мера за решавање дефинисаних проблема младих људи (Акциони план) из следеће области:

- образовање,
- запошљавање,
- здравље,
- култура и слободно време,
- активно укључивање младих у друштво, изградња цивилног друштва, волонтеризам,
- мобилност и информисање младих,
- екологија и одрживи развој,
- социјална политика према младима.

Е В А Л У А Ц И Ј А РЕАЛИЗАЦИЈЕ АКЦИОНОГ ПЛАНА ПОЛИТИКЕ ЗА МЛАДЕ У АУТОНОМНОЈ ПОКРАЈИНИ ВОЈВОДИНИ

ОБРАЗОВАЊЕ МЛАДИХ

Образовање као доживотни процес стицања знања, вештина и ставова омогућује особама да препознају и остваре своје афинитете и потребе. Из тог разлога је изузетно битно да се код младих људи потенцира не само на формалном образовању (које је и законска обавеза), већ и на неформалном и животном, које утиче на развој младих људи у правцима који су друштвено прихватљиви.

У оквиру области формалног образовања Невладина организација **Женска Алтернатива** из **Сомбора** се оријентисала на *унапређење наставе грађанског васпитања у средњим школама* са нагласком на већу сарадњу професора и ученика (у овом случају младих тренера) и самим тим и повезивање стварног света (искуства тренера) са теоријским предавањима. Директни корисници овог пројекта обухватили су 438 особа, од којих је 26 одраслих ментора и 412 младих.

Мера Акционог плана која се бави животним образовањем у овом конкурсима имала је један пројекат који се бавио *унапређењем свести младих у сеоским срединама о потребама и неопходности стицања знања из области информатике*. Одред извиђача „**Раванград**“ из **Сомбора** дотакао се једног аспекта проблема младих на селу - информатичка едукација. Информатор који су приредили је штампан у 2000 примерака па су директни корисници овог пројекта минимално 2000 младих који су добили овај летак.

Удружење грађана „**Други нови центар**“ из **Панчева** у оквиру свог пројекта „*Степенице знања...*“ кроз *серију радијских емисија у терминима намењеним омладини информисала је младе о типовима неформалног образовања и могућностима даље едукације у АП Војводини*. Пројекат организације **Омладински еко живот** „На младима свет остаје“ направио је спону и покушао да повеже неформалну едукацију чланова парламената средњих школа из области организационих вештина и лидерства, са њиховим деловањем унутар формалног образовања кроз *Ћачке парламенте*. Сличан пројекат под називом „*Едукацијом до лидера*“ организовао је и **Покрет горана и волонтерски центар Војводине** чији је циљ био *едукација лидера који би у својим местима организовали Међународне волонтерске радне кампове*. **Савез извиђача Војводине** је својим саветовањем покушао да *оснажи и мотивише локалне лидере у спровођењу програма за младе у Војводини*. Пројекат „*Упознај другачије*“ **Савеза мађарских ученика Војводине** кроз *неформалне видове едукације упознао је младе са вештинама решавања интер-етничких конфликта*. Директни корисници сваког од ових пројеката је 175 младих.

Препоруке: Пројекти којима се одговарало на мере из области образовања показују да је препозната потреба за активирањем младих кроз разне видове

образовања и да постоје добре идеје када је реч како о формалном тако и о животном и неформалном образовању. Наравно образовање се провлачило и кроз све остале пројекте чији су се конкретни циљеви односили на неке друге мере Акционог плана за младе.

У наредним конкурсима, би требало већу пажњу посветити образовању младих на селу и подржати све више акција које се директно баве настајањем нових организованих група у мањим местима, обзиром да у АП Војводини постоји довољан број организације које би имале могућност и капацитет да врше трансфер знања у руралне средине.

ЗАПОШЉАВАЊЕ МЛАДИХ

Када је реч о проблему запошљавања младих и начина на који се младима може помоћи да спремније наступају на тржишту радне снаге, 6 организација је дало предлоге који би помогли у решавању овог проблема. Када посматрамо пројектне задатке који су били понуђени апликантима већина њих (четири организације), кроз своје пројекте оспособљавало је младе за пословну комуникацију, док су две организација аплицирале за развој пословне идеје и обуку незапослених за рад на рачунару.

Већина пројеката је била сконцентрисана око неформалног образовања, један од њих имао је за циљ развој предузетничког духа младих у руралним заједницама, док се један пројекат ослањао на комуникацију између универзитета и послодаваца.

Војвођански омладински форум – ВИФО из **Суботице**, Организацији **IFIX** из **Аде** и Удружење грађана „**Бечејска иницијатива грађана**“ из **Бечеја** кроз реализацију својих пројеката покушали су да помогну младима који излазе на тржиште радне снаге да стекну знања из области комуникације са послодавцима (како усмене тако и писмене) која је од пресудног значаја у току активног тражења посла. Области којима је посебно посвећена пажња су: писање CV, пропратног писма, бонтона и рада са људима. „Бечејска иницијатива грађана“ фокус пројекта је ставила психолошки аспект као што су лични циљеви и потенцијал који у комбинацији са вештинама комуницирања доприносе лакшем проналажењу жељеног радног места. Корак даље је отишла и организација **IFIX** која је након обуке младих за писање CV-а прикупила њихове биографије у билтен и дистрибуирала га локалним предузећима. Сви ови пројекти рађени су кроз семинаре и радионице (симулације пословних разговора).

Удружење „**Млади са села**“ из **Горњег брега** спровело је пројекат обуке младих за рад на рачунару (*Windows алата*) са циљем лакшег запошљавања. Још један пројекат који подржава исти циљ је и пројекат **Асоцијације за развој заједнице ЦЕНТАР** из **Панчева** који је фокус ставио на развој бизниса у сеоским заједницама (теорија и пракса). Овим пројектом едукацијом се утицало на активирање предузетничког духа код младих који имају могућност за сопствени бизнис. Развој предузетништва у сеоским заједницама доприноси мотивацији младих да остану у руралним срединама а самим тим се знатно утиче на смањење огромног друштвеног проблема детектованог као "старење села".

П р е п о р у к е: Основна препорука била би да се већи нагласак стави на меру законске регулативе. Већина људи, а нарочито младих није у потпуности упозната

са функционисањем привредних система, и непотребно има страх и одбојност која се лако може превазићи информисањем и едукацијом. Оспособљавање младих за активно тражење посла у будућности не би требало да буде реализовано кроз неформално образовање, него би вештине усменог и писменог комуницирања са послодавцима требало приближити на завршним годинама (средња школа и факултети) кроз формално образовање. Боља информисаност и већа заступљеност података Националне службе за запошљавање у медијима утицала би на одлуке младих када је реч о даљем школовању. Такође, требало би промовисати форме самозапошљавања и самоорганизовања младих у удружења грађана, пословне субјекте и коперативе. Ово се поготово може успешно применити у мањим срединама и сеоским заједницама.

ЗДРАВЉЕ МЛАДИХ

У области здравља младих већина имплементираних пројеката било је везано за едукацију младих о репродуктивном здрављу и промоцију сервиса који су доступни младима (7 од 8). Док се један од одобрених пројеката бавио искључиво истраживањем информисаности младих у вези са адолесцентском трудноћом, полно преносивим инфекцијама и полним односима.

Имплементирани пројекти су били изузетно успешни и индиректно обухватили су велики број младих са територије АП Војводине (око 6.000). Већина иницијатива ће се наставити и у будућности, док су запослени у Заводу за јавно здравље Нови Сад, одлучили да промене приступ и укључе студенте у своје промотивне акције, јер се медијација студената између психолога запослених у Заводу и студената којима је потребна помоћ психолога показала као сувишна.

Поред вршњачке едукације која је постала један од основних метода реализације пројеката који се баве репродуктивним здрављем, уведене су и нове методе ширења информација циљној групи. **Све већа пажња се посвећује интернету, као најзначајнијем средству информисања популације од основношколског узраста до 28 година. Обзиром да су полни односи, полно преносиве болести и адолесцентска трудноћа осетљиве теме које захтевају анонимност, постављање интерактивних веб презентација се показало као изузетно успешно,** јер су млади добили прилику да поставе питања на која су им директно на маил одговарали лекари. Као још једна успешна иновативна метода приступа основношколској циљној групи је била и форма представе коју су широм АПВ изводили ученици ангажовани као волонтери у Дому здравља "Мика Павловић" из Инђије.

Обзиром да су предност имали пројекти који кроз своје програме раде на развијању и унапређењу партнерства и сарадње организација и установа које се баве проблематиком здравља младих, одобрени пројекти су успешно одговорили овим захтевима, где су се НВО и школе успешно повезивали и кординисали рад са саветовалиштима за младе при домовима здравља.

П р е п о р у к е: Првим конкурсом је била предвиђена имплементација мера унапређења репродуктивног здравља младих, док се кроз укључивање промоције сервиса здравствених услуга доступних младима имплементирао и сегмент

унапређења менталног здравља. Препорука је да се у наредном конкурс у више пажње посвети физичкој неактивности младих, поремећајима исхране, повредама и менталном здрављу, а да пројекти везани за репродуктивно здравље у наредном периоду имају за циљ да информишу омладину на селу, социјално угрожене групе и ромску популацију.

Неопходно је мотивисати НВО и подржати пројекте који се баве превенцијом насиља у породици и вршњачког насиља у основним и средњим школама.

Обзиром да се све већи број младих (нарочито женског пола), неправилно храни и услед медијске промоције “манекенског изгледа” обољевају од анорексије, булимије и гојазности, неопходно је интензивирати едукацију везану за поремећаје исхране.

Пројекти за имплементацију мере болести зависности, би у наредном периоду требало да, поред наркоманије, потенцирају и едукацију о осталом болестима зависности с обзиром да су то изузетно распрострањене болести зависности у циљаној популацији.

АКТИВНО УКЉУЧИВАЊЕ МЛАДИХ У ДРУШТВО, ИЗГРАДЊА ЦИВИЛНОГ ДРУШТВА, ВОЛОНТЕРИЗАМ

У оквиру области активизма подржано је седам пројеката, од којих је израда Локалних акционих планова подржано у пет општина (Мали Иђош, Нови Бечеј, Кула, Зрењанин и Суботица). Скупштине општина у Зрењанину, Кули и Малом Иђошу су усвојиле Локалне Акционе планове, док је у осталим општинама израђен. Локални акциони планови за младе су веома важни документи којима се дефинишу проблеми младих у локалу, рад канцеларија за младе и савета за младе у општини, као и низ активности које би биле подржане од стране локалне самоуправе, а имају за циљ унапређење положаја младих у локалној заједници.

Грађанска мрежа Ковин – пројекат „Заједно до решења“

Овим пројектом дефинисана је подлога за израду едукативног материјала и идентификовани су примери добре праксе; израђен је лифлет, израђен је материјал за семинар, одржан је семинар за младе политичке активисте из Срема, Баната и Бачке. Одржани су бројни јавни догађаји, радионице, конференције и промотивне активности широм Војводине. У програму је у оквиру семинара директно учествовало око 70 младих, а индиректно пар стотина младих.

Управа Општине Кула – “ЛАП за младе у општини Кула”

У оквиру овог пројекта оформљена је радна група за израду ЛАП-а, спроведена су истраживања, припремљен нацрт ЛАП-а, извршено акционо планирање, јавна расправа, усвајање ЛАП-а од стране Скупштине Општине Кула и његова промоција.

Млади који су активно учествовали у изради ЛАП-а било је око 200, а у промотивним активностима је учествовало око 1000 младих.

Центар аграрног развоја северно бачког округа – “ЛАП за младе у општини Суботица”

У оквиру пројекта штампана је брошура – информатор о раду Центра аграрног развоја у којој су обједињени резултати из предходне две публикације о положају

младих у Суботици, а осим тога вршена је и промоција Акционог плана политике за младе у Војводини као основе за усвајање будућег ЛАП-а. Сходно томе, одржано је 8 промоција по Суботичким месним заједницама, округли столови и упознавање младих са могућностима ЛАП-а. Пројекат је медијски успешно пропраћен те су резултати рада у виду промоције - позитивни.

П р е п о р у к е: Потребно је повећати активност младих у оним општинама у којима до сада није било сличних иницијатива. Наставити са подршком за покретање и израду Локалних акционих планова за младе, са посебним акценатом на малим општинама. При томе, неопходно је укључити Канцеларије за младе које су у међувремену оформљене у Војводини. Затим, подржати пројекте који промовишу волонтеризам, као и волонтерске кампове. Неопходно је да убудуће акценат буде на промоцији и развијању волонтерског рада, изградњи цивилног друштва и ојачавању мреже омладинских НВО као и ученичких парламената и њихово повезивање.

МОБИЛНОСТ И ИНФОРМИСАЊЕ МЛАДИХ

Пројекти из области информисања младих су у потпуности одговорили на мере Акционог плана политике за младе у АП Војводини. Сви пројекти су се бавили едукацијом младих за рад у медијима и били посвећени стицању вештина за рад на омладинским емисијама или у омладинским часописима. Посебан акценат је стављен на тачку недостатка омладинских медија, где се према успешности издвојио пројекат **Дома омладине Панчево**, у склопу ког је изашло осам бројева часописа за младе под називом ``Панчевачки први``, који су креирали млади - учесници у пројекту. **Кросс радио, Медија центар Нови Сад и Куда.орг** су вршили едукације за младе новинаре, који су касније учествовали у креирању првенствено радијских емисија за младе. Додата вредност ових пројеката је чињеница да је одређени број младих који су прошли едукације остали хонорарно ангажовани у медијима.

Грађанска мрежа Ковин – пројекат „Млади у покрету.

Пројекат је реализован са циљем израде веб сајта са базом података о смештајним капацитетима за младе у АП Војводини. У оквиру пројекта спроведене су следеће активности: аналитички семинар; израда информативно – едукативног штампаног материјала; информисање субјеката и креирање базе података; формирање интернет презентације. Што се корисника тиче, утврђено је да је у пројекат било укључено готово 1000 младих (чланови ученичких парламената, активни средњошколци, представници омладинских организација, организација за младе, чланови студентских савеза, чланови подмладка политичких странака заступљених у Скупштинама општина у Војводини).

Медија центар Војводине Нови Сад – пројекат ``Увод у новинарство``.

Циљ овог пројекта био је да се млади људи уведу у технике новинарства, као и да науче да сарађују са медијима. Активности предвиђене пројектом остварене су путем семинара „Увод у новинарство`` у организацији Медија центра Војводине. Семинар је одржан у Бешки и на њему је учествовало 23 полазника из свих делова Војводине. Курс се састојао из тродневног семинара и четворомесечног интерактивног рада са полазницима путем интернета, а све то у циљу практичне и

теоријске обуке младих (потенцијалних) новинара. Неки од полазника семинара данас хонорарно пишу за неке од Војвођанских листова.

Препоруке: Неопходно је у будућности подржати већи број пројеката који би се односили бар на неколико општина, региона или чак целу АП Војводину, јер овако ефекте ових пројеката осети релативно мали број људи. Као добар пример вреди издвојити пројекат „**Кросс радио**“, који чак и надилази простор Војводине (јер се емисије емитују у свим земљама бивше СФРЈ, Аустрији итд.) или пројекат „**Млади у покрету**“ који има перспективу да изнесе један интернет портал који би могао бити од велике користи омладини, не само у Војводини, него и свим младим људима који намеравају да посете наше просторе.

Везано за област мобилности младих у Војводини, у будуће би требало подржати пројекте који се баве организацијом едукативних и тематских кампова у оквиру блиских регија, обзиром да је немогуће да се финансирање од стране Секретаријата усмери на унапређење лоше материјалне и социјалне ситуације младих или на унапређење саобраћајне инфраструктуре

ЕКОЛОГИЈА И ОДРЖИВИ РАЗВОЈ

Из области екологије и одрживог развоја подржано је 10 пројеката. Све активности су у потпуности реализоване. Оно што је основно је да су пројекти битно утицали на развијање еколошке свести младих кроз интересантне активности. Важно је укључити што већи број младих већ у основним школама, како би на време дошли у додир са еколошким проблемима и начином размишљања. Позитиван пример је ОШ „Јован Поповић“ из Инђије, као и Политехничка школа из Суботице.

Покрет горана Нови Сад – пројекат ``Зелени телефон за зелени Нови Сад``.

Циљ пројекта је био да младима буде омогућено да се активно укључе у решавање проблема животне средине. У току пројекта реализоване су: три радионице за волонтере – активисте; пет малих акција; четвородневне јавне едукације грађана и промоције зеленог телефона, као и промоција и рад на EXIT фестивалу. Одржано је 15 гостовања на различитим медијима; издат је билтен „Зелени телефон“ и креиран је и пуштен у рад сајт „Зеленог телефона“. У пројекту је активно учествовало 32 младих, као и стручне сараднице из Хрватске.

Студентска асоцијација ФТН- а Нови Сад – пројекат „ 60 дана екологије за Нови Сад“.

Циљ пројекта је био скретање пажње суграђанима на еколошке проблеме у локалној средини. Пројекат је реализован у виду презентација и промо филмова у клубу Војске Србије на Београдском кеју. Презентације су се бавиле основном терминологијом из области заштите животне средине, комуналног отпада и методама грађанског активизма са циљем спречавања даље деградације животне средине. Активности су посећивали људи свих старосних доби и просечно је програм по дану пратило око 50 учесника.

ЕКО камп Моровић – пројекат „ Млади у служби животне средине “.

У оквиру пројекта, који је превасходно био базиран на кампу, одржан је и један семинар од планирана два, која су требала да претходе кампу. На семинару је

учествовало 14 волонтера, као и десетак чланова организације. У кампу је учествовало 12 младих из Француске, Чешке, Русије, Шпаније, Италије, Белгије и Србије, као и 10 домаћих волонтера. Волонтери су поред активности на терену учествовали и у организацији појединих догађаја у оквиру летњег фестивала „Моровићки летњи дан“.

П р е п о р у к е: Укључити у активности основне и средње школе кроз неформално еколошко образовање и систематизовати знања из ове области. Оснажити организације које се баве одрживим развојем, посебно рационалним коришћењем извора енергије кроз одрживо коришћење енергије. Наставити са поршком пројектима из ове области кроз разне афирмативне активности.

КУЛТУРА И СЛОБОДНО ВРЕМЕ МЛАДИХ

Пројекти из области културе односили су се на: афирмацију различитих културних вредности, толеранцију, разумевање; укључивање младих у процес планирања и реализације културних активности; основање омладинских клубова; афирмацију аматерског стваралаштва; развој неформалног образовања и активно укључивање образовних институција у организовање младих. Реализацијом пројеката у овој области највећи помак је учињен у домену активације младих, што је резултирало да су се млади заинтересовали за активности организација, па су готово у свим случајевима организације прошириле број чланова.

Куд „Жетва,, Куцура – пројекат „Враћање музике проверених вредности“.

У оквиру пројекта одржан је концерт у Куцури на коме је учествовало 22 певача, од 3. до 8. разреда основне школе, док су у старијем узрасту учествовале две средњошколке, два средњошколца и три студенткиње. Концерт је пратило око 350 гледалаца, а снимала га је и ТВ Нови Сад. Изведен је и у Врбасу, Кикинди и Новом Саду.

УГ „Група 022,, Сремска Митровица – пројекат “Омладински отворени центар“.

Пројекат је реализован у циљу развоја информатичке културе, развоја самоорганизовања, формирања групе младих који би били оспособљени за лобирање, вођење кампања и креативних активности, као и обезбеђивање простора у коме би млади могли да се окупљају и да раде. У оквиру пројекта спроведена је: јавна кампања, дељени су флајери и плакати, опремљен је радни простор, одржана конференција за штампу, отворен је интернет клуб, одржано је 14 драмских радионица, 14 ликовних радионица, 8 музичких вечери, 4 едукативне радионице, 2 трибине. Укупан број корисника на овом пројекту био је око 1300 младих.

УГ „Градско позориште Рума“ – пројекат “Кративна акција младих у Руми“.

Пројекат је организован у циљу укључивања младих у развој културе и проширења продукције у области драмских уметности у општини Рума. Активности које су обухватале пројекат су: формирање пројектног тима и координација тимом, лобирање и заступање по школама, 12 медијских радионица, 12 радионица за сценски костим, 12 радионица за сценску музику, 12 радионица за сценографију и сценске реквизите, 12 радионица за дизајн и графику уз одговарајуће изложбе и презентације. Што се броја корисника тиче, радионицама је обухваћено 75 младих

средњошколског узраста, као и ученика 7. и 8. разреда; 200 учесника драмских радионица; 30-ак просветних радника и око 2500 индиректних учесника

П р е п о р у к е: Потребно је, у перспективи, подржати сарадњу невладиног сектора са институцијама које се баве младима – пре свега са школама и локалном самоуправом. Подржати пројекте младих који укључују младе у организовању, пројектовању и реализацији самих активности, тиме би се допринело већем учешћу младих. Већи акценат ставити на опремање простора за младе.

СОЦИЈАЛНА ПОЛИТИКА

У области социјалне политике реализовани пројекти су се бавили едукацијом, освешћивањем и сензибилизацијом друштва и других младих према одређеним маргинализованим групацијама. *Постигнути су следећи циљеви: едукација средњошколаца и разбијање предрасуда везаних за младе са посебним потребама; едукација о насиљу, ненасилној комуникацији и правној регулативи; као и решавање проблема младих са посебним потребама и младих који припадају одређеној етничкој заједници.*

Друштво за помоћ ментално недовољно развијеним Нови Сад – пројекат ``Вршњачка едукација за самосталнији живот``.

У оквиру овог пројекта креиран је програм рада волонтера; ангажовано је 19 волонтера; одржана је едукација волонтера; 40 радионица волонтера и корисника; реализовано је 6 излета за волонтере и кориснике; одржано је 5 састанака волонтера и пројекат је 5 пута промовисан у медијима. Што се броја корисника тиче, пројекат је обухватио 20 младих ометених у развоју, корисника Дневног боравка изнад 27 година, затим 40 чланова породица корисника, 19 волонтера ангажованих на пројекту, као и 2 васпитача из боравка. Пројекат је реализован са циљем унапређења квалитета живота младих ометених у развоју из Дневног боравка МНРО из Новог Сада кроз волонтерски програм.

Друштво дефектолога Сомбор – пројекат „Наше приче``.

У оквиру пројекта одштампано је и дистрибуирано 4500 брошура, одржано је 27 пројекција филма под називом „Наше приче`` у средњим школама 3 општине Западно – Бачког округа (Кула, Оџаци, Апатин), а филм је такође упућен на два фестивала. У пројекту је учествовало укупно 4214 ученика (из 9 средњих школа), као и 21324 грађана. Циљ пројекта је био спровођење кампање за сензибилизацију средине као и питање присутности и потреба младих са посебним потребама.

Удружење за инклузију особа са инвалидитетом Темерин – пројекат „Ту сам и ја``.

Пројекат је реализован у циљу укључивања младих са инвалидитетом у свакодневне активности, као и у подизању квалитета живота младих. Реализоване су следеће активности: семинар практичне наставе са циљем обуке младих са инвалидитетом у активностима свакодневног и самосталног живота; започет је рад дежурног телефона у циљу пружања подршке и савета; реализовани су и излети. Тако су одржане: 42 радионице, 2 приредбе, 2 посете, 4 излета, а дежурни

трелефон је у периоду од седам месеци имао укупно 123 позива. У радионицама је просечно учествовало од 4 од 90 деце, колико их је било на манифестацији „Пасуљијада“.

П р е п о р у к е: Потребно је подржати пројекте који су усмерени на решавање проблема вршњачког насиља и медијације у конфликтима младих. Наставити са подршком маргинализованим групама младих са акцентом на побољшање положаја младих Рома и Ромкиња.

ТИМ СПОЉНИХ САРАДНИКА И САРАДНИЦА

Циљ овог пројекта је подстицање имплементације Акционог плана политике за младе у Војводини кроз формирање Тима спољних стручних сарадника/ца при Покрајинском секретаријату за спорт и омладину. Оспособљено је 25-оро сарадника за асистенцију и обуку представника локалних самоуправа и омладинских активиста на локалу, ради израде локалних (општинских) акционих планова (ЛАП) за младе. Средства намењена за реализацију пројекта износила су 2.900.000,00, а реализовала га је Екуменска Хуманитарна организација из Новог Сада.

Сарадници су одабрани на основу јавног конкурса. Учесници/це семинара су биле младе особе узраста од 18 до 31 године. Међу полазницима семинара било је релативно великих разлика: у годинама, у искуству (полазници/е долазе из организација цивилног сектора и политичких организација) и у њиховом формалном образовању (од матураната до дипломираних стручњака). Међутим, све ово није утицало на одличну групну динамику, тимски рад и општу успешност семинара. У оквиру пројекта реализована су четири петодневна модула. Први је био на тему „Омладинска политка“, затим „Омладински активизам“, у оквиру трећег модела учесници су стекли знања о Европској Унији, односима унутар ње, процесу европских интеграција, тренутном положају Србије и будућим корацима, са посебним освртом на улогу локалне заједнице у ЕУ и последњи је одржан на тему „Тренерска знања и вештине“.

У оквиру овог пројекта, тек едуковани сарадници, конципирани су 4 ЛАП-а од којих су подржана два:

- „Млади за младе“ у општини Кула (217.480,00) динара и
- „Иђошани“, пројекат општине Мали Иђош (239.500,00 динара)

Сараднике је посетила тадашња државна секретарка Весна Пиперски Туцаков, а на крају је потписан и споразим о међусобној сарадњи, чији су потписници Покрајински секретаријат за спорт и омладину, чланови Тима, и ЕХО.

РЕЗИМЕ

На Конкурс за реализацију Акционог плана политике за младе у Војводини пристигло је 134 предлога пројеката, од којих је финансијски подржано 66 пројеката. Била је заступљена територијална покривеност свих делова Војводине, а предност су имале организације које покривају више локалних самоуправа и које већ имају капацитете и искуства у реализацији пројеката за младе. Најбитнији принцип у одабиру пројеката био је принцип квалитета активности које су предвиђене, дужина трајања пројекта, одрживост, партиципација младих, број корисника, суфинансирање од стране других донатора као и степен реализације циљева из Акционог плана политике за младе у Војводини.

Реализацијом Акционог плана политике за младе остварени су следећи циљеви:

- Повећана је партиципативност младих у локалној самоуправи;
- Млади су добили нова знања из области образовања (значај неформалног образовања), из области запошљавања, екологије и одрживог развоја, медија, мобилности и информисања, здравља (полно преносивих болести, репродуктивном здрављу...), културе, социјалне политике, активног укључивања у друштво, изградње цивилног друштва, волонтеризма...
- Млади су обучени за рад на рачунарима, писање SV-a, начине на који могу пронаћи посао;
- Урађени су Локални акциони планови за младе у општинама Кула, Мали Иђош, Зрењанин, Суботица, Нови Бечеј;
- Афирмисани су клубови младих и поправљени услови у њима;
- Стварају се услови за даље побољшање квалитета живота младих.

Најзначајније п р е п о р у к е за наредни период су следеће:

- *У области запошљавања* у наредним конкурсима би требало промовисати форме самозапошљавања и самоорганизовања младих у удружења грађана и пословне субјекте. Ово се поготово може успешно применити у мањим срединама и сеоским заједницама.
- *У области здравља* препорука је да се више пажње посвети физичкој неактивности младих, поремећајима исхране, повредама и менталном здрављу. Пројекти везани за репродуктивно здравље у наредном периоду би требало да имају за циљ да информишу омладину на селу, социјално угрожене групе и посебно ромску популацију. Неопходно је наставити са имплементацијом пројеката за превенцију болести зависности (злоупотреба психоактивних супстанци, алкохола и пушење), обзиром да су то изузетно распрострањене болести у циљаној популацији. Неопходно је мотивисати невладин сектор и подржати пројекте који се баве превенцијом насиља у породици и вршњачког насиља у основним и средњим школама. У следећим конкурсима подржати пројекте који су усмерени на решавање проблема вршњачког насиља и медијације у конфликтима младих.
- Наставити са *подршком маргинализованим групама младих* са акцентом на побољшање положаја, едукацију и информисање младих Рома и Ромкиња.
- *У области информисања* младих неопходно је у будућности подржати већи број пројеката чија реализација би обухватила неколико општина, региона

или чак целу АП Војводину, јер овако ефекте ових пројеката осети релативно мали број људи. Посебно подржати формирање инфо центара за младе, зато што су они истакли недовољну информисаност као свој највећи проблем.

- Везано за област *мобилности младих у Војводини*, наредни конкурси би, према нашој оцени, требало да подрже пројекте који се баве организацијом едукативних и тематских кампова и то преваходно оне који укључују младе из различитих средина и држава. Потребно је повећати активност младих у оним општинама у којима до сада није било сличних иницијатива. Наставити са подршком за покретање и израду Локалних акционих планова за младе. Убудуће, требало би више ставити акценат на мале општине и обавезно укључити канцеларије за младе које постоје у Војводини. Подржати пројекте који промовишу волонтеризам, као и волонтерске кампове.
- У области *екологије* - укључити у активности основне и средње школе кроз неформално еколошко образовање, и систематизовати знања из ове области. Оснажити организације које се баве одрживим развојем, посебно рационалним коришћењем извора енергије кроз одрживо коришћење енергије. Наставити са подршком пројектима из ове области кроз разне афирмативне активности.
- У перспективи, потребно је подржати сарадњу невладиног сектора са институцијама које се баве младима – пре свега са школама и локалном самоуправом. Подржати пројекте младих који укључују младе у организовању, пројектовању и реализацији самих активности, тиме би се допринело већем учешћу младих.

За разлику од ранијих година, примећено је веће интересовање институција локалних самоуправа за младе, као и организација које до сада нису укључивале младе у своје програме. Посебно су важна интересовања Општинских управа за проблеме младих и њихове активности. Резултати остварења циљева Акционог плана политике за младе у АП Војводини указују да је партиципативност младих у односу на раније године битно повећана, међутим још увек није на одговарајућем нивоу. Партиципативност, мобилност и веће учешће младих у одлучивању и животу локалне средине је нарочито важно за младе. Њима је потребна права шанса и подршка да учине нешто што је за њих важно и што они сами имају као приоритет у животу.

Анализирајући живот младих у Војводини, може се закључити да постоје одређене разлике у приоритетима младих. Ово се пре свега односи на разлике између градских и руралних средина. Живот младих у градовима и на селу није исти, тако да су и активности и потребе различите. Младима је важно да и на селу имају неко место где се могу окупити, разговарати, разменити искуства и добити информацију о неком проблему који имају. Таквих је места недовољно. Недовољно је и организована омладина на селу и у мањим срединама. Постоје позитивне иницијативе, али је потребно да се оне у старту подрже и препознају. Брига о младима би требало да буде континуирани процес, а не само једна кратка кампања или неки пројекат који траје краћи временски период. Потребно је стратешки се одредити и ставити младе за приоритет у локалној средини. У колико се то не деси, многи млади људи ће се уморити, одустати и напустити своју локалну средину у потрази за послом и квалитетнијим животом

ПРЕДЛОГ

Извршно веће Аутономне Покрајине Војводине, на 47. седници одржаној 1. априла 2009. године, размотрило је и п р и х в а т и л о **Извештај о реализацији Акционог плана политике за младе у АП Војводини током 2008. године** и д о н е л о следеће:

З А К Љ У Ч К Е

1. Задужује се Покрајински секретаријат за спорт и омладину да даље прати рад организација и установа које се баве младима и омладинском политиком, те да о томе извештава Извршно веће АП Војводине.
2. Задужује се Покрајински секретаријат за спорт и омладину да јавно презентује резултате реализације Акционог плана политике за младе у АП Војводини публикавањем брошуре.
3. Овај Извештај доставити одбору за образовање, науку, културу, омладину и спорт Скупштине АП Војводине, ради разматрања.